

บทที่ 5

มาตรการเชิงนโยบายที่สนับสนุนธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดน

มาตรการเชิงนโยบายในบทที่ 5 ซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการกับสมาชิกของกลุ่มและผู้มีส่วนร่วมกับการปฏิบัติและนโยบาย และการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่สามารถรวบรวมได้ ซึ่งบทนี้ได้กล่าวถึงผลกระทบด้านนโยบายที่ยังจำกัดต่อการทำธุรกิจของกลุ่ม ความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ปัญหาข้อจำกัดในการพัฒนาการเกษตรในบ้านสวน และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา กลุ่มและชุมชนบ้านสวน ซึ่งเนื้อหาในบทได้ครอบคลุม มาตรการด้านนโยบาย ข้อจำกัดในทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มในอนาคต และมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ผลกระทบด้านนโยบายและข้อจำกัดการทำธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดน

5.1.1 ปัญหาด้านราคาที่มีผลมาจากนโยบายของภาครัฐ

5.1.1.1 นโยบายประเทศไทย

เนื่องจากกรอบ Contact farming ยกเลิกไปแล้ว ให้ดำเนินการตามกรอบ AFTA ที่สินค้านำเข้า การเกษตรมีภาษีนำเข้าเป็น 0% เนื่องจากทางกลุ่มเกรงว่าหากเมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวดีขึ้น อาจเกิดปัญหา ในประเด็นที่ว่าพ่อค้าจีนจะเข้ามาแย่งรับซื้อสินค้าเกษตร (ข้าวโพด) ในฝั่งลาวโดยทางจีนได้ตั้งราคา รับซื้อสูงถึง 4.80 บาท/กก. ในขณะที่ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดของไทยอยู่ที่ 3.80 บาท/กก. เท่านั้น ในขณะที่เกษตรกรกลุ่มการค้าชายแดนบ้านสวนเป็นผู้ลงทุนในการสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีการผลิตและปัจจัยการผลิตทางเกษตรต่างๆ ให้กับเกษตรกรชาวลาว แต่ต้องประสบกับภาวะความไม่แน่นอน และความเสี่ยงในตลาดรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ของเกษตรกรชาวลาวที่อาจจะหันไปขายผลผลิตให้กับพ่อค้าชาวจีนที่ให้ราคาสูงกว่า ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่เนื่องจากปัจจุบันด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ เมืองคอบ สปป. ลาว ที่เป็นภูเขาและโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เป็นปัญหาต่อการขนส่งจากในเขตลาวไปจีนตอนใต้ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนค่าขนส่งจึงยังไม่คุ้มที่จีนจะเข้ามารับซื้ออย่างเต็มตัว ซึ่งส่งผลดีต่อบ้านสวนดี แต่เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าวทางกลุ่มการค้าชายแดนบ้านสวนจึงได้รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อทางจังหวัดเพื่อเตรียมการดังนี้

1. การให้หน่วยงานรัฐบาลเข้ามาดูแลในการทำสัญญาระหว่างพ่อค้าไทย-ลาว ซึ่งที่ผ่านมา ยังไม่มีหน่วยงานใดๆ เข้ามาดูแลในจุดนี้ โดยทางกลุ่มบ้านสวนอยากให้มีการดำเนินการด้านกรอบพันธะสัญญาค้าขายระหว่างทางแขวงไซยะบูลี กับทาง จ.พะเยา เพื่อเป็นมาตรการและนโยบายมาช่วยส่งเสริมความเข้มแข็ง ลดภาวะความเสี่ยงของชาวบ้านผู้ประกอบการกลุ่มการค้าชายแดนไทย-ลาว บ้านสวนมากขึ้น

2. ความเป็นไปได้หรือโอกาสที่จะมีโควตานำเข้าให้กับกลุ่มผู้ประกอบการการค้าชายแดน บ้านฮวก เพราะหากสินค้าเกษตรมีภาษีนำเข้าเป็น 0% ตามกรอบ AFTA อาจมีการกีดกันทางการค้าเกิดขึ้น อาทิ **ในกรณีที่บริษัทรายใหญ่ เช่น CP ต้องการที่จะเข้ามาแทรกแซงและกีดกันทางการค้าเมื่อภาษีนำเข้าเป็น 0% ย่อมที่จะไม่รับซื้อสินค้าทางเกษตรจากภายในประเทศ และหันไปนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศแทน (**เป็นข้อคิดเห็นตามความเข้าใจของกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก)

5.1.1.2 นโยบายประเทศไทย นโยบายของ สปป.ลาว

นโยบายสปป. ลาว ถึงแม้ว่าจะดำเนินการในลักษณะที่เป็นเกษตรพันธะสัญญา แต่ในทางปฏิบัติตลาดสินค้าเกษตรโดยเฉพาะข้าวโพด ราคารับซื้อไม่ได้ผันแปรตามภาวะตลาดแต่เป็นการกำหนดทางด้านราคาจากเจ้าเมืองคอบ (การกำหนดการรับซื้อและเงื่อนไขในการตกลงในการผลิตของกลุ่มบ้านฮวกต้องผ่านกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะความเห็นชอบจากเจ้าเมืองคอบให้มีการผลิตและรับซื้อสินค้า ซึ่งเจ้าเมืองเป็นผู้กำหนดว่าพ่อค้าชาวไทยต้องรับซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกรลาวในราคาเท่าไร โดยที่เจ้าเมืองจะอาศัยฐานด้านราคาจากปีก่อนและเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตโดยรวมของเกษตรกรฝั่งลาว ซึ่งโดยทั่วไปจะมีลักษณะการกำหนดราคาจากเจ้าเมือง แต่การเจรจาจะขึ้นอยู่กับผู้ประสานงานของกลุ่มโดยเฉพาะประธานกลุ่มและเจ้าหน้าที่ตลาดที่จะทำหน้าที่ในการตกลงด้านราคารวมถึงการเจรจาต่อรอง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่กลุ่มผู้ประกอบการการค้าชายแดนบ้านฮวกได้ชี้แจงกับเจ้าเมืองคอบได้รับทราบในเรื่องเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต เจ้าเมืองคอบก็ได้ทำความเข้าใจและมีการปรับมาตรการด้านภาษี

โดยภาพรวมในปี 2552 เกษตรผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาว ในรอบปีการผลิต 2552 นี้ มีการจัดการด้านการตลาดเป็นระบบมากขึ้นแต่ก็ยังมีความเป็นห่วงเรื่องราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศหากราคาภายในประเทศต่ำกว่าราคาที่รับซื้อเข้ามาดังเช่นที่เกิดขึ้นในกรณีของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

5.2 ปัญหาความเสี่ยงที่มีผลจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ

นอกจากจะประสบกับปัญหาทางด้านราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแล้ว สถานการณ์ปัจจุบันของทางกลุ่มที่ได้รับความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ความไม่ซื่อสัตย์ของเกษตรกร สปป.ลาว ที่ในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน เมื่อต้องการทุนในการผลิตก็เข้ามาติดต่อทางกลุ่มบ้านฮวกให้เข้าไปลงทุนในเรื่อง พันธุ์พืช ปุ๋ย และปัจจัยการผลิตอื่นๆ แต่เมื่อถึงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตนั้น เกษตรกรกลับเลือกที่จะขายสินค้าให้กับผู้ที่รับซื้อสินค้าที่ให้ราคาสูงกว่า ทำให้เกิดความเสี่ยงด้านปริมาณรับซื้อคืน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวแตกต่างจากการทำธุรกิจพันธะสัญญาของบริษัทที่บริษัทรับซื้อมีข้อตกลงที่มีการกำหนดชัดเจนทำให้เกษตรกรต้องขายสินค้าให้กับบริษัท ซึ่งตรงกันข้ามกับกรณีของกลุ่มบ้านฮวก

2. การมองจากกลุ่มภายนอกเรื่องยาเสพติด กลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก ในเรื่องของยาเสพติด ที่มีชื่ออยู่ในลิสต์ผู้ต้องสงสัยในการนำเข้ายาเสพติด ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริงๆ แต่ทางกลุ่มมิได้มีผลประโยชน์นี้ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคุณแล (กอ.รมน.) จึงถูกจับตามองในประเด็นนี้เสมอมา ซึ่งส่งผลต่อชื่อเสียงของชุมชน และภาพรวมในแง่ลบจากบุคคลภายนอก

3. การช่วยเหลือทางด้านนโยบายจากภาครัฐ สำหรับผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกในพื้นที่ของประเทศไทย ทางรัฐบาลมีการช่วยเหลือโดยใช้นโยบายประกันราคาสินค้าเกษตร-ข้าว-ข้าวโพด-มันสำปะหลัง โดยขอความร่วมมือจากผู้ว่าฯ นายอำเภอ กำนันและส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ที่ต้องรับรองเกษตรกรตัวจริงที่แท้จริงเท่านั้นเพราะหัวใจสำคัญคือการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพราะไม่มีใครรู้ว่าผลผลิตที่แท้จริงอยู่ที่ใดดังนั้นจึงต้อง ขึ้นอยู่กับทะเบียนเกษตรกรที่จะทำให้รู้ว่ามีมีการปลูกข้าวจริงและใครเป็นเจ้าของนาที่แท้จริง โดยในเขตปกครองบ้านฮวกมีการดำเนินการในขั้นตอนการขึ้นทะเบียน ดังนี้

1. การแจ้งขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการประกันราคาเกษตรกรที่จะต้องดำเนินการแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรให้เสร็จภายในวันที่ 30 ก.ย. 2552

2. การตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนพื้นที่ ชนิดพืชที่ปลูกและปริมาณผลผลิต ที่เกษตรกรแจ้ง โดยผ่านการทำประชาคมจาก “คณะกรรมการตรวจสอบระดับตำบล” ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของพื้นที่และประเภทการผลิต หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรออก “ใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนผู้ปลูก” รวมทั้งให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ใช้ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมตรวจสอบพื้นที่ และแจ้งให้คณะกรรมการระดับจังหวัดตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

3. การทำสัญญาประกันราคา กับ ธ.ก.ส. เมื่อเกษตรกรได้รับ “ใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนผู้ปลูก” ให้ไปติดต่อทำ “สัญญาประกันราคา” กับ ธ.ก.ส. ที่สาขาใกล้บ้าน หรือที่จุดนัดหมาย

4. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับเกษตรกรในเรื่องกลไกการทำงานของมาตรการประกันราคา เพื่อป้องกันปัญหาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ซึ่งในเขตปกครองบ้านฮวกพบว่าข้อนี้ยังเป็นปัญหาในการติดต่อสื่อสารระหว่างหัวหน้าส่วนท้องถิ่นกับเกษตรกรลูกบ้าน

5. การจำหน่ายผลผลิตและการรับเงินของเกษตรกร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันราคามีสิทธิตัดสินใจได้ 2 กรณี (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2552) ได้แก่ 1) กรณีที่เกษตรกรไม่ใช้สิทธิการประกันราคา เกษตรกรก็นำผลผลิตจำหน่ายในราคาตลาด ซึ่งกรณีนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อราคาตลาดนั้นสูงกว่าราคาประกันที่ระบุไว้ใน สัญญา และสูงกว่าราคาอ้างอิง 2) กรณีที่เกษตรกรใช้สิทธิการประกันราคา ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อราคาอ้างอิงต่ำกว่าราคาประกัน ในทางปฏิบัติคาดว่า การตัดสินใจของเกษตรกรจะพิจารณาเปรียบเทียบราคาอ้างอิงกับราคาตลาดด้วย กล่าวคือ

กรณีราคาอ้างอิงต่ำกว่าราคาตลาด กรณีนี้เกษตรกรอาจจะตัดสินใจขายสินค้าเกษตรทันที เนื่องจากจะได้รับประโยชน์สูงสุดโดยเกษตรกรจะได้รับเงิน 2 ก้อน คือ เงินก้อนแรกเกษตรกรจะได้รับเงิน "ส่วนต่างราคา" (ระหว่าง ราคาประกันที่ระบุในสัญญา กับราคาตลาดอ้างอิงที่กระทรวงพาณิชย์ ประกาศ) คูณกับปริมาณผลผลิตเฉพาะที่อยู่ในประกันที่ระบุไว้ในสัญญาของเกษตรกรแต่ละราย

กรณีราคาอ้างอิงสูงกว่าราคาตลาด ซึ่งหมายความว่า การประกันราคาที่ได้รับยังไม่พอที่จะชดเชยปัญหาที่ราคาตลาดตกต่ำ การตัดสินใจของเกษตรกรจะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น คาดว่าเกษตรกรคงเลือกที่จะรอ โดย การเก็บสต็อกสินค้าไว้รอให้ราคาสูงขึ้น สำหรับเกษตรกรที่ไม่สามารถเก็บผลผลิตเพื่อรอจังหวะการจำหน่าย อาจจะต้องขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้กับโรงงานแปรรูปโรงสี ฯลฯ เนื่องจากโครงการประกันราคานี้ เป็นการให้ความคุ้มครองเพียงบางส่วน ราคาตลาดอาจเคลื่อนไหวต่างไปจากราคาอ้างอิงได้ในบางกรณี หรือในบางพื้นที่ทำให้เกษตรกรยังคงต้องระมัดระวังในการเลือกจังหวะเวลาที่จะขาย ผลผลิต แม้ว่าจะได้รับการคุ้มครองความเสี่ยงส่วนหนึ่ง (ผลต่างระหว่างราคาประกันกับราคาอ้างอิง) แล้วก็ตาม แต่พบว่าปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านฮวกคือ เกษตรกร ตกสำรวจ เพราะไม่ได้มาขึ้นทะเบียน หรือไม่ได้ไปทำสัญญากับธ.ก.ส. ในระยะเวลาที่กำหนด ทางกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก จ.พะเยา ได้กล่าวถึงนโยบายการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรด้านราคาผลผลิตของรัฐบาลตามโครงการประกันราคาว่า รัฐบาลประกันราคาข้าวโพดที่มีความชื้นไม่เกิน 14.5 เปอร์เซ็นต์ ในกิโลกรัมละ 7.10 บาท ในเงื่อนไขผลผลิตเฉลี่ย 640 กิโลกรัมต่อไร่ (เนื่องจากความชื้นไม่แน่นอนจึงใช้มาตรฐานการประมาณผลผลิตเฉลี่ยที่ระดับความชื้น 14.5 ต่อไร่) และเกษตรกร 1 ราย เข้าร่วมโครงการได้ไม่เกิน 20 ตัน

5.3 ปัญหาข้อจำกัดและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาด้านการเกษตร

5.3.1 ปัญหาและข้อจำกัด

1. การผลิตในบ้านฮวก ยังไม่มีการกระจายความหลากหลายของพืช ลงทุนในพืชชนิดเดียวกันหมด เช่น ถั่วเขียว ถั่วเหลือง อยากให้มีการศึกษาข้อมูลเรื่องการตลาดของพืชชนิดอื่นเพื่อจะได้นำมาใช้ในวางแผนการผลิตต่อไป

2. สำหรับพืชถั่วเหลือง ยังเห็นว่ามีปัญหาด้านราคา โดยที่ผ่านมาราคาที่จีนรับซื้ออยู่ที่ 20 บาท/กก. แต่ทางกลุ่มสามารถรับซื้อได้ที่ราคา 16 บาท/กก. ทางกลุ่มจึงสามารถไปลงทุนในพืชชนิดนี้ได้

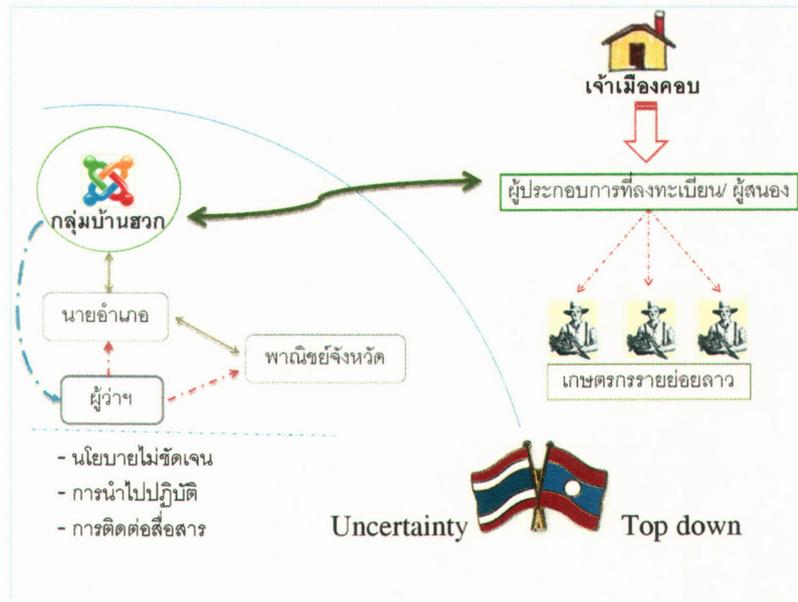
3. การผลิตในฝั่งลาวทั้งฝ่ายผู้สนับสนุนการผลิตและรัฐบาลฝ่ายลาวไม่มีการผนวกมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบการผลิตในอนาคต

4. รัฐบาลไทยยังไม่ได้มองว่าบ้านฮวกเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญจุดหนึ่งในประเด็นเรื่องของการแก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติ และปัญหายาเสพติด นอกจากนี้ นักวิชาการมองว่าการค้า ณ จุด

ชายแดนบ้านฮวกนั้นขาดดุล แต่ในความรู้สึกของชาวบ้านฮวกและผู้ประกอบการค้าในบ้านฮวกเอง กลับไม่ได้รู้สึกเช่นนั้น เพราะในความเป็นจริงแล้วทำยที่สุดเม็ดเงินในการลงทุนที่ไหลออกไปก็จะกลับเข้ามาสู่ผู้ประกอบการบ้านฮวกซึ่งอาจจะเป็นในรูปแบบของการซื้อวัสดุก่อสร้าง เครื่องยนต์ทางการเกษตร และปัจจัยการผลิตอื่นๆ ฯลฯ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนากลุ่มและบ้านฮวก

1. การมีงานทำ (อาชีพเสริมนอกภาคเกษตร) เป็นหลักแหล่งและมั่นคง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน
2. การวางแผนที่จะนำซึ่งข้าวโพดมาอัดแท่งแล้วทำเป็นถ่านจำหน่าย และโรงน้ำแข็ง ในปี 2553 โดยของบประมาณจากห้างสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับจัดสรรเพื่อพัฒนาหมู่บ้านทุกปีๆ ละ 250,000
3. การผนวกมาตรการอนุรักษ์ในการรับซื้อผลผลิต และ โอกาสการใช้พืชตระกูลถั่วเข้าไปสนับสนุนในการผลิตข้าวโพดเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดิน
4. ความยั่งยืนของกลุ่มยังขึ้นกับการบริหารจัดการที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่อง และการขยายฐานสมาชิก อย่างไรก็ตามกลุ่มยังมีโอกาสในการเพิ่มสมาชิกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทำธุรกิจ และขยายการลงทุน เนื่องจากการสนับสนุนด้านการเงินยังมีข้อจำกัดจากสถาบันภายนอก
5. การสร้างมาตรการแรงจูงใจด้านการผลิตกับเจ้าเมืองและสมาชิกฝั่งลาว เพื่อผลิตสินค้าให้กลุ่ม เช่น การผนวกมาตรการอนุรักษ์ในการผลิต การให้เกษตรกรฝั่งลาวเข้าใจการผลิตและลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น
6. การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น พาณิชย์จังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้ข้อมูล และ สนับสนุนกลุ่มต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบาย รวมถึงแนวทางในลดค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสินค้า แม้ว่าจะมีข้อกำหนดในเงื่อนไขการค้าที่ไม่มีภาษีการนำเข้า

ภาพที่ 5-1 การประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไทยและสปป. ลาว

5.4 มาตรการเชิงนโยบายและการสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจชายแดน

ข้อตกลงเรื่องการจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน เพื่อให้เกิดการจ้างงานและการพัฒนาในพื้นที่ชายแดน เพื่อเชื่อมโยงการผลิตระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 3 ประเทศ ก่อให้เกิดการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นพืชที่ปัจจุบันไทยนำเข้า ซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรภายในประเทศ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง เป็นต้น นโยบายข้ามพรมแดนมีการเมืองระหว่างประเทศ ภาควิชาการระหว่างประเทศซึ่งขึ้นกับความสัมพันธ์ทางการเมือง กล่าวคือถ้ามีข้อขัดแย้งระหว่างประเทศก็จะส่งผลกระทบต่อ ตลอดจนนโยบายการอพยพข้ามแดน หรือแรงงานข้ามชาติขึ้นกับนโยบายของประเทศ เหล่านี้มีผลต่อการค้าข้ามพรมแดน

รัฐบาลไทยได้สนับสนุนภาคเอกชนไทยลงทุนในการพัฒนาเกษตรแบบพันธะสัญญา (contract farming) ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation strategy (ACMECS)) ซึ่งปัจจุบันในปี 2552 มีการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย อันเป็นผลสืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ผ่านมาเมื่อรัฐบาลมีนโยบายรัฐเข้าแทรกแซงก็มีผลกระทบต่อผลิตผลเกษตรข้ามพรมแดนจากเพื่อนบ้าน อย่างรวดเร็ว ดังนั้นหน่วยงานในท้องถิ่น เกษตรจังหวัด พาณิชย์ จังหวัด เป็นต้น จำเป็นต้องมีกลไกการทำงานในพื้นที่เชิงบูรณาการที่สามารถแปลงนโยบายเป็นแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน จากการศึกษาพบว่าการทำงานดังกล่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดกลไกการทำงานทำความเข้าใจ การถ่ายทอดข้อมูลที่ดำเนินการในพื้นที่ ตลอดจนเกษตรกรที่ผู้ปฏิบัติก็ขาดความรู้ กลยุทธ์หนึ่งที่ต้องพิจารณา คือแนวทางการลดต้นทุนที่อาศัยความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน (cooperation) มากกว่าการต่างคนต่างดำเนินการเพื่อได้รับผลประโยชน์เพื่อ

ความอยู่รอด (exploitation) โดยเฉพาะผู้ส่งออกของประเทศไทย ที่ไม่มีความคุ้นเคย หรือการติดต่อสื่อสารกับรับซื้อ โดยส่วนใหญ่พบว่าเป็นการค้าเชิงธุรกิจแต่ในกรณีบ้านฮวก พบ ลักษณะการค้าเป็นกิจกรรมในเป็นลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีการลงทุนเพียงแห่งเดียว ดังนั้น สองฝ่ายทั้งเกษตรกรในฝั่ง สปป. ลาวและกลุ่มเกษตรกรบ้านฮวกจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน เนื่องจากเป็นอาชีพและรายได้หลักของทั้งสองฝ่าย ดังนั้นกลุ่มบ้านฮวกได้ให้ความสนใจติดตามการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสาร เพื่อที่จะสื่อสารกับผู้ผลิตฝั่ง สปป. ลาว ได้ถูกต้อง เช่น ด้านเคลื่อนไหว ด้านราคา มีการเจรจากับผู้นำ และคู่ค้า ตลอดเวลา ทำให้บ้านฮวกสามารถเจรจาต่อรองและดำเนิน ธุรกิจการเกษตรได้

จากการประชุมกลุ่มและศึกษาวิจัยพบว่า สิ่งทีกลุ่มการค้าและเกษตรกรในชุมชนบ้านฮวก ต้องการ คือการใช้ยุทธศาสตร์ที่ต้องการสนับสนุนจากรัฐด้านการเปิดด่านถาวร เนื่องจากมีความเชื่อ ว่าการพัฒนาเปิดด่านถาวร จะช่วยให้เกิดการลดต้นทุนการค้าเนื้องานขนถ่าย เนื่องจากมองว่า บ้านฮวกเป็นรั้วของชาติ โดยเป็นกลุ่มการค้าที่ช่วยเหลือให้เกษตรกรลาวในประเทศเพื่อนบ้านให้มีรายได้ไม่ ทะลักเข้ามาเป็นแรงงานนอกระบบในเมืองไทย เป็นรั้วของชาติ โดยเป็นด่านด้านยาเสพติดช่วยลด ปัญหาการไหลเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้กลุ่มการค้าได้มองพิจารณาหลักการที่เป็นองค์กรธุรกิจชุมชนในการทำธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เนื่องจากมองว่าเป็นการ ช่วยเศรษฐกิจลาวในระดับชาวบ้านให้ดีขึ้น และทางกลุ่มมีความต้องการที่ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตให้กับเกษตรกรลาวหากได้รับอนุญาตจากทางการลาว รวมถึงประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ตอนนี้ได้มีการ ลงทุนส่งเสริมปลูกถั่วเหลืองเข้าไปในพื้นที่ของเกษตรกรลาว และไม่ได้มองเพียงแค่ว่าจะเข้าไปทำธุรกิจ และกำไรเพียงเท่านั้น หากแต่ยังมองไปถึงความเชื่อมโยงด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมด้วย

อย่างไรก็ตามแต่ผลจากการประชุมภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยได้มีการจัดประชุมภาคีหลัก จำนวน 50 คนเข้าร่วม ก็ยังมีข้อถกเถียงถึงผลกระทบที่จะตามมาทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งปัจจุบันก็ ยังไม่มีการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียจากการจัดตั้งด่านถาวร แต่สิ่งที่เป็นผลจากการประชุมได้ พิจารณาว่าสามารถดำเนินการได้ทันที ดังนี้

1. รัฐควรจะให้การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ชุมชนบ้านฮวก เกี่ยวข้องกับข้อตกลง การค้าระหว่างประเทศ AFTA 0 % นำเข้าสินค้าและผลกระทบของการค้าท้องถิ่นต่อการค้า ข้ามพรมแดนกลุ่มบ้านฮวกต้องพัฒนาสินค้า ที่กลุ่มบ้านฮวกจะได้พิจารณาศักยภาพที่จะสร้าง มูลค่าและ เพิ่มคุณค่าให้กับกิจกรรมของกลุ่ม
2. การจัดทำการศึกษาร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนเกี่ยวกับข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของการตั้ง ด่านถาวร โดยเฉพาะผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชน และการปรับตัวของครัวเรือน เกษตรกรภายใต้การปรับเปลี่ยนองค์กร

3. จังหวัดควรอำนวยความสะดวกหรือเจ้าหน้าที่รัฐส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ ตำบล เกี่ยวข้องกับนโยบายการค้าข้ามพรมแดนและการปรับเปลี่ยนข้อตกลงนโยบายการค้าภายใต้กรอบ ACMECS ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องระดับล่างได้มีความเข้าใจ การเตรียมความพร้อมดำเนินการได้ทันทีกับบุคลากรภายในกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจการค้าภายใต้กฎหมายของอฟต้า
4. กลุ่มต้องวางยุทธศาสตร์การลงทุนทางด้านการเกษตรที่กลุ่มเป็นเพียงแค่ผู้รวบรวมผลผลิตและส่งขายให้กับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอาหารสัตว์ ซึ่งไม่ได้กำไรมาก กลุ่มเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในห่วงโซ่การผลิต ซึ่งมีความคุ้นเคยกับผู้ผลิต ผู้ประกอบการนอกพื้นที่ การจัดการธุรกิจแบบเดิม สิ่งที่บ้านฮวกต้องพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อความยั่งยืน ได้แก่ การผลิตที่มีมาตรการอนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของดินและความหลากหลายชีวภาพที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหาร การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและการแปรรูปสินค้า และ

5.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แผนปฏิบัติการในระยะเวลา 3 ปี

1. บ้านฮวกควรพิจารณาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ที่นำไปสู่ธุรกิจเกษตรที่ครบวงจรกับผู้ผลิตสินค้าในฝั่งลาว โดยเฉพาะมาตรการควบคุมการพังทลายหน้าดิน การผนวกความอุดมสมบูรณ์ของดินและความหลากหลายชีวภาพต่อความมั่นคงทางอาหาร และการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
2. การเพิ่มความหลากหลายของสินค้าที่ผลิตโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มและการผลิตเมล็ดพันธุ์ เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสม เมล็ดพันธุ์ข้าว และถั่วบำรุงดิน
3. การจัดกลุ่มยุทธศาสตร์ (cluster) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทธุรกิจการค้าสินค้าเกษตร พ่อค้าที่กระจายสินค้าเกษตรไปสู่ตลาด และรวมถึงองค์กรสาธารณะที่สนับสนุนกระบวนการและนโยบาย การสนับสนุนและการให้บริการด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก

5.6 บทสรุป

ประเด็นความยั่งยืนของกลุ่มนอกจากที่กล่าวเบื้องต้นในบทที่ 4 แล้ว ปัจจัยด้านมาตรการด้านนโยบายยังมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจขายแดนโดยตรงโดยเฉพาะ นอกจากนี้ความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ยังมีผลต่อการพัฒนาและความยั่งยืนของกลุ่ม ดังตัวอย่าง เช่น ความไม่ซื่อสัตย์ของเกษตรกร สปป.ลาว ภายหลังจากการตกลงผลิตสินค้าให้กับผู้ประกอบการซึ่งเป็นสมาชิกบ้านฮวก เมื่อถึงเวลาจำหน่าย เกษตรกรได้ขายผลผลิตให้กับผู้รับซื้อสินค้าที่ให้ราคาสูงกว่า ความไม่แน่นอนในการช่วยเหลือทางด้านนโยบายจากภาครัฐ เป็นต้น ข้อเสนอแนะที่ภายหลังจากการประชุมในการปฏิบัติ

ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจชายแดนที่ยั่งยืนได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การมาตรการควบคุมการพังทลายหน้าดินและการผนวกความอุดมสมบูรณ์ของดินและความหลากหลายชีวภาพต่อความมั่นคงทางอาหาร และการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มความหลากหลายของสินค้าที่ผลิตโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มและการผลิตเมล็ดพันธุ์ การจัดกลุ่มยุทธศาสตร์ เพื่อกระจายสินค้าเกษตรไปสู่ตลาด

